

Mirosław Tokarz

doktorant, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy
im. Jana Długosza w Częstochowie
ORCID: 0000-0001-7808-4206

Komunikat z prac Muzeum Polskich Rowerów w Radomiu

30 marca 2019 r. w budynku przedwojennej fabryki Wulkan zostało otwarte Muzeum Polskich Rowerów w Radomiu. Nie posiada ono statusu placówki muzealnej podporządkowanej Ministerstwu Kultury i Dziedzictwa Narodowego, jest natomiast jednostką podległą Miejskiemu Ośrodkowi Sportu i Rekreacji w Radomiu, w całości finansowaną z jego budżetu. W muzeum prezentowane są eksponaty pochodzące ze zbiorów prywatnych kolekcjonerów, w tym z kolekcji członków Radomskiego Towarzystwa Retrocyklistów „Sprężyści”. Obecnie liczba rowerów wynosi ponad sto i stale się powiększa.

Początki muzealnej działalności to rok 2017 i realizacja projektu budżetu obywatelskiego „Mobilne Muzeum Rowerów”, który został wybrany przez mieszkańców Radomia, a zrealizowany m.in. przez RTR i Łukasza Wykrotę – kuratora wystawy.

Od 1929 do 1939 r. w Fabryce Broni w Radomiu prowadzono największą w kraju produkcję rowerów pod marką fabryczną „Łuczniczka”, stąd tytuł pierwszej ekspozycji inaugurującej działalność placówki „90 lat rowerów Łuczniczka i nie tylko”. Podróż w czasie rozpoczyna prezentacja sylwetki przedwojennego sportowca i mistrza kolarskiego Stanisława Kłosowicza (1906–1955), który specjalizował się w wyścigach szosowych górskich. Ekspozycja prezentowana jest na tle wnętrza z lat 20. z zabytkowymi meblami.

Muzeum Radomskie prezentuje historię roweru od jego początków¹. W 2017 r. przypadła 200. rocznica powstania pierwszej konstrukcji rowerowej Karla von Drais

¹ Z historią rowerów można się również zapoznać m.in. w Muzeum Sportu w Warszawie oraz z Muzeum Nietypowych Rowerów w Gołębiu k. Puław, gdzie eksponowane są współczesne rowery o zróżnicowanej konstrukcji, w tym rowery poziome i cyrkowe.

Sauerbronna zwanej Laufmaschine, czyli „maszyną biegową” lub inaczej kościotłukiem, samojazdem albo samochodem. W 1860 r. francuski konstruktor Pierre Michaux zmodyfikował pojazd przez dodanie napędu nożnego na przednie koło i stworzył w ten sposób welocyped. Z kolei w 1869 r. angielski wynalazca James Starley skonstruował bocykl z większym przednim kołem, a w 1885 r. pojawił się „Rover Safety Cycle” autorstwa Johna Kempa Starleya (bratanka Jamesa), którego konstrukcja nie odbiegała od współczesnych. Na wystawie nie brakuje informacji na temat pasji rowerowych kobiet. Można obejrzeć zdjęcia, na których Maria Skłodowska-Curie pozuje z rowerem. Ekspozycja prezentuje historię jednośladów różnych typów, w tym: turystycznych, sportowych, damskich oraz wojskowych. Przykładem tych ostatnich jest rower łącznik typ XX wz. 35, wyposażony w specjalnie wzmocnioną ramę i bagażnik oraz uchwyt na karabin Mauser, który był pojazdem pododdziałów kolarzy w przedwojennym Wojsku Polskim. Znaczną część ekspozycji stanowią także maszyny produkowane w PRL, m.in. znane wówczas modele rowerów sportowych „Huragan”, „Jaguar” czy „Wicher” oraz popularne rowery składane – „Wigry”, „Flaming” i „Pelikan”.

Pośród zgromadzonych w muzeum publikacji znajduje się katalog Fabryki Broni, który zawiera szczegółowe dane techniczne rowerów i ich części, co pozwala na renowację i rekonstrukcję zabytków. Szerzej o konstrukcjach rowerowych i ich historii można przeczytać w niektórych publikacjach, które istnieją w przestrzeni wydawniczej od kilkudziesięciu lat². Należy też zwrócić uwagę na publikacje Bogdana Tuszyńskiego, który zaprezentował historię kolarstwa polskiego w pięciu tomach – od dwudziestolecia międzywojennego do współczesności³. Muzeum prowadzi również działalność edukacyjną dla szkół aranżując w swych wnętrzach lekcje historii lokalnej.

² Zob. R. Sosiński, *Historia roweru*, Warszawa 1951; *Cyklści: sympatycy, pasjonaci, mistrzowie: 1886–1939*, koncepcja i opracowanie J. Łuba-Wróblewska, Warszawa 2010; A. Czajka, *Moda kobieca na rower (przełom XIX i XX wieku)*, Łódź 2017. Powstały również publikacje dotyczące historii samego kolarstwa, m.in. *Z tradycji kolarstwa na ziemiach polskich w Galicji i na Podkarpaciu (1867–2007): w 140. rocznicę kolarstwa w Polsce*, red. K. Obodyński, S. Zaborniak, Rzeszów 2007.

³ *Historia kolarstwa polskiego*, t. 1: *Tour de Pologne (1928–2013)*, red. B. Tuszyński, Warszawa 2014; *Historia kolarstwa polskiego*, t. 2: *Kolarstwo szosowe: mistrzostwa Polski, mistrzostwa świata, Igrzyska olimpijskie*, red. *idem*, Warszawa 2014; *Historia kolarstwa polskiego*, t. 3: *Polscy torowcy w kraju i na świecie*, red. *idem*, Warszawa 2015; *Historia Kolarstwa Polskiego*, t. 4: *Wyścig Pokoju oraz Polacy na innych światowych wyścigach*, red. *idem*, Warszawa 2015; *Historia Kolarstwa Polskiego*, t. 5: *Kolarstwo przełajowe MTB i BMX*, red. *idem*, Warszawa 2016.